

KANSALAISYHTEISKUNTAPOLITIIKAN NEUVOTTELUKUNNAN KOKOUS 2/2023

- Aika: Torstai 1.6.2023 klo 13-16
Paikka: Oikeusministeriö (Eteläesplanadi 10), kokoushuone Julkisuus ja Teams
- Osallistujat:
(varajäsen suluissa)
- (x) Kristiina Kumpula, Suomen Punainen Risti (pj.)
 - (x) toiminnanjohtaja Virpi Dufva, Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ry (varapj.)
 - (x) yksikön päällikkö Niklas Wilhelmsson, Demokratia- ja julkisoikeusosasto, oikeusministeriö
 - (-) (kehittämisen neuvos, Kaisa Tiusanen, Esikunta, oikeusministeriö)
 - (-) ylitarkastaja Kari Niemi-Nikkola, Nuoriso- ja liikuntapolitiikan osasto, opetus- ja kulttuuriministeriö
 - (x) (suunnittelija Anssi Pirttijärvi, Nuoriso- ja liikuntapolitiikan osasto, opetus- ja kulttuuriministeriö)
 - (-) kehittämisjohtaja Harri Martikainen, Hallinto- ja kehittämisosasto, sisäministeriö
 - (-) (erityisasiantuntija Leena Seitovirta, Hallinto- ja kehittämisosasto, sisäministeriö)
 - (-) sosiaalineuvos Markus Seppelin, Yhteisöt ja toimintakyky –osasto, sosiaali- ja terveysministeriö
 - (x) (erityisasiantuntija Elina Varjonen, Yhteisöt ja toimintakyky –osasto, sosiaali- ja terveysministeriö)
 - (x) työmarkkinaneuvos Tuija Oivo, Työllisyys- ja toimivat markkinat osasto, työ- ja elinkeinoministeriö
 - (-) (ohjausneuvos Jussi Toppila, Ohjausyksikkö, työ- ja elinkeinoministeriö)
 - (x) yksikön päällikkö Eevamari Laaksonen, Kehityspoliittinen osasto, ulkoministeriö
 - (-) (yksikön päällikön sijainen Mika Mickelsson, Viestintäosasto, ulkoministeriö)
 - (x) neuvotteleva virkamies Markku Mölläri, Kunta- ja aluehallinto-osasto, valtiovarainministeriö
 - (x) (finanssineuvos, yksikön päällikkö Katju Holkeri, Valtionhallinnon kehittämisosasto, valtiovarainministeriö)
 - (-) lainsäädäntöjohtaja Johanna Korpi, Johdon tuki, ympäristöministeriö
 - (-) (erityisasiantuntija Heta-Elena Heiskanen, Ympäristönsuojeluosasto, ympäristöministeriö)
 - (x) erityisasiantuntija Mari Ahonen-Walker, Sivistys- ja hyvinvointiyksikkö, Suomen Kuntaliitto

(-) erityisasiantuntija Sami Niemi, Sivistys- ja hyvinvointiyksikkö, Suomen Kuntaliitto)

(x) johtaja Petri Keskitalo, Suomen Olympiakomitea ry
(x) (pääsihteeri Henrika Backlund, Finlands Svenska Idrott r.f)

(x) toiminnanjohtaja Anna Munsterhjelm, Suomen nuorisovaltuustojen kattojärjestö Allianssi ry
(-) (toiminnanjohtaja Ulla Siimes, Lastensuojelun Keskusliitto ry)

(x) järjestöpäällikkö Riitta Kittilä, SOSTE Suomen sosiaali- ja terveys ry
(x) (sosiaalipoliittinen asiantuntija Veera Florica Rajala, Förbundet Finlands Svenska Synskadade r.f)

(x) pääsihteeri Rosa Meriläinen, Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry
(x) (puheenjohtaja Marita Salo, Opintokeskukset ry)

(-) puheenjohtaja Harri Hölttä, Suomen Luonnonsuojeluliitto ry
(-) (toiminnanjohtaja Christell Åström, Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry)

(-) hallituksen jäsen Ikechukwu Ude-Chime, RASMUS - Rasismien ja muukalaispelon vastainen yhdistys ry
(x) (pääsihteeri Tomi Timperi, Miesjärjestöjen keskusliitto ry)

(x) toiminnanjohtaja Annu Lehtinen, Suomen Pakolaisapu ry
(x) (koordinaattori Petri Öhman, Suomen Venäjänkielisten Keskusjärjestö ry)

(-) ohjelmajohtaja Tom Tarvainen, Yhteiskunnallisten yritysten liitto Arvo ry
(-) (kehittämispäällikkö Hannamari Heinonen, Suomen Yrittäjät ry)

(x) yliopiston lehtori Petri Ruuskanen, Jyväskylän yliopisto, yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
(x) (toiminnanjohtaja Lea Ryyänen-Karjalainen, Tieteellisten seurain valtuuskunta)

(x) toiminnanjohtaja Anne Porthén, Kansalaisareena ry
(-) (Vehmersalmen pitäjäraadin puheenjohtaja Mauno Kumpulainen, Pitäjäraadit Kuopion maaseutualueilla)

Sihteeristö: (x) erityisasiantuntija Maria Wakeham-Hartonen, oikeusministeriö
(x) korkeakouluharjoittelija Henriikka Juhonen, oikeusministeriö
(x) erityisasiantuntija Liisa Männistö, oikeusministeriö

Kutsutut asiantuntijat: (-) neuvotteleva virkamies Ira Alanko, valtiovarainministeriö
(x) erityisasiantuntija Sami Demirbas, oikeusministeriö

- (-) puheenjohtaja Hanna Halmeenpää, Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- (x) finanssineuvos Katju Holkeri, valtiovarainministeriö
- (x) Anu Juvonen, Euroopan neuvosto
- (x) hankepäällikkö Päivi Kurikka, oikeusministeriö

PÖYTÄKIRJA

1. Kokouksen avaus ja läsnäolijoiden toteaminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 13.02.

2. Esityslistan hyväksyminen

Hyväksyttiin esityslista yhdellä muutoksella (käsittelyjärjestysmuutos asiakohdassa 6: uutena asiana Juha Viertolan esitys).

3. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen (liite 3.1)

Hyväksyttiin muutoksitta.

4. KANEn kuuleminen uuden Avoimen hallinnon V toimintaohjelman laatimisesta

Finanssineuvos Katju Holkeri ja neuvotteleva virkamies Ira Alanko, valtiovarainministeriö

Finanssineuvos Katju Holkeri valtiovarainministeriöstä esitteli uuden Avoimen hallinnon V toimintaohjelman laatimista, jonka jälkeen käytiin lähetekeskustelu lausuntovalmistelun pohjaksi. Holkerin mukaan toimintaohjelmavalmistelua on tehty avoimesti ja vuorovaikutteisesti, ja SWOT-analyysiä on tehty avoimen hallinnon tilasta. Toimintaohjelmaluonnos sisältää kolme keskeistä sitoumusta, jotka koskevat 1) yhteisen ymmärryksen vahvistamista dialogin ja kohtaamisten avulla, 2) osaamisen vahvistamista rajat ylittävän yhteistyön kautta sekä 3) konkretiaa avoimen hallinnon työn hyödyistä. Tarkoituksena on asettaa työryhmä toimeenpanoa varten. KANE voisi halutessaan toimia työtä ohjaavana tahona.

Keskustelussa tuotiin esille, että avoimen hallinnon työ on järjestönäkökulmasta edennyt hyvin, ja esimerkiksi kansalaisjärjestöakatemia on saanut kiitosta. Olisi kuitenkin tärkeää, että viranomaisia saataisiin enemmän mukaan esimerkiksi kansalaisjärjestöakatemiaan kaltaisiin tilaisuuksiin ja kohtaamisiin sekä kumppanuuteen kansalaisyhteiskunnan kanssa. Kohtaamisten ja konkretian kautta voitaisiin tuoda esille esimerkkejä parannettavista asioista. Jatkossa olisi myös varmistettava, että ministeriöiden toimet tukevat paremmin toisiaan. Avoimen hallinnon toimilla kytköksiä moniin politiikka-alueisiin. Näitä koskevat politiikkatoimet olisi saatettava yhteen ja etsittävä synergioita. Tämä edellyttäisi poikkihallinnollisuuden vahvistamista.

Huolestuttavaa on, että dialogi nousee nykyään vahvasti päämääräksi keinon sijaan ja vaikutusmahdollisuuksia korvataan dialogeilla. Todettiin, että tosiasialliset vaikutusmahdollisuudet eivät dialogin avulla lisäänty, eikä dialogeilla ratkaista demokratian keskeisimpiä haasteita. Lisäksi pistemäisten dialogien tai kuulemisten sijaan viranomaisten tulisi tehdä enemmän yhteistyötä järjestöjen kanssa. Keskeistä on kansalaisjärjestöjen osallisuus ja aktivointi osana avoimen hallinnon kehittämistä.

Nostettiin esille, että selkokielisyyden edistäminen on tärkeä tavoite, jota pitäisi edellen konkretisoida. Selkokielen rinnalla olisi panostettava muun muassa päätöksentekoprosessien ja hankkeiden löydettävyyteen ja hallinnon kielen

ymmärrettävyyteen otsikkotasolla (esimerkkinä lausuntopyyntöjen otsikointi). KANEn näkökulmasta selkokielen ja selkeän kielen moninaisuus on merkityksellistä.

Tiedusteltiin, onko ohjelman valmistelussa pohdittu, miten yleinen turvallisuustilanne (esim. tarve rajoittaa avoimen datan saatavuutta vihamielisten vaikuttamisyritysten vuoksi) vaikuttaa avoimen hallinnon toimenpiteisiin. Avoimen yhteiskunnan merkittäväksi uhkaksi esimerkiksi nähtiin dis- ja misinformaation leviäminen. Avoin hallinto kytkeytyy mm. vaalien turvallisuuteen. Nuorilla suurin osallistumisen este on tiedon puute. Voisiko ohjelmassa nostaa esiin keinoja tiedon lisäämiseksi muun muassa vaaleihin liittyen?

Puheenjohtaja summasi, että on tärkeää tunnistaa millä tavalla tiedon muodostus [päättösentekoprosesseihin liittyen] tapahtuu ja millaisia sisäänrakennettuja mekanismeja avoimeen hallintoon sisältyy. Onko ohjelmavalmistelussa otettu huomioon kansalaisyhteiskunnan toimijoiden ja viranomaisten yhteinen toiminta? Miten varmistetaan, että avoimen hallinnon periaatteet menevät läpi hallinnon, hyvinvointialueet ja kunnat mukaan lukien? Peruskysymys on, miten tiedon äärelle päästään. Sovittiin, että KANEn lausunnon valmisteluun osallistumisesta kiinnostuneet voivat ilmoittautua sihteeristölle.

Holkeri totesi, että valtiovarainministeriön tarkoituksena on viedä toimintaohjelmanluonnos lausuntopalveluun kesäkuun alussa. Ohjelma julkaistaan 5.10.

5. Euroopan komission valmisteleva Demokratian puolustuspaketti ja Euroopan neuvoston ajankohtaiset toimet kansalaisyhteiskunnan toiminnan edistämiseksi
Erityisasiantuntija Sami Demirbas, oikeusministeriö ja Policy Advisor Anu Juvonen, Euroopan neuvosto

Erityisasiantuntija Sami Demirbas oikeusministeriöstä esitteli Euroopan komission valmistelevaa Demokratian puolustuspakettia, jota ei ole vielä julkistettu. Paketin tarkoituksena on suojella paremmin eurooppalaista demokratiaa ja sen häiriönsietokykyä peitellyltä ulkomaiselta vaikuttamiselta. Tavoitteena on lisätä läpinäkyvyyttä kolmansien maiden harjoittamaan peiteltyyn intressivaikuttamiseen. Alustavien tietojen mukaan paketti sisältäisi avoimuusteemaisia lainsäädäntötoimia sekä suosituksia kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytysten sekä vaalien turvallisuuden varmistamiseksi. Esimerkiksi kansainväliset järjestöt ovat komission järjestämässä kuulemisissa esittäneet huolia paketin oletettavasti sisältämien säädösehdotusten mahdollisista kansalaisyhteiskunnan tilaa kaventavista vaikutuksista.

Keskustelussa nähtiin tärkeäksi demokratian ja kansalaisyhteiskunnan suojelun näkökulma; miten tehdään tehokasta lainsäädäntöä, joka ei samalla uhkaa kaventaa demokratiaa ja kansalaisyhteiskunnan toimintaa. Mikä on yhteys lobbarirekisterin ja sen välillä, miten taklataan esimerkiksi epäasiallisia vaikuttamisyhteyksiä: korostettiin, että keinojen on oltava oikeassa suhteessa tavoitteisiin. Demirbas totesi, että kun aloite annetaan, valtioneuvosto valmistelee siitä kirjelmän eduskunnalle. Valmistelussa käytetään EU-jaostorakennetta. Aihe huomioon ottaen kansalaisyhteiskuntaa olisi syytä kuulla valmistelussa laajemminkin, mikäli aikataulu sen sallii. Esimerkiksi KANE voisi olla yksi kuultavista.

Policy advisor Anu Juvonen esitteli Euroopan neuvoston työtä avoimuuden ja yhteistyön edistämiseksi kansalaisyhteiskunnan kanssa. Tätä työtä pidettiin olennaisena KANEn teemojen kannalta. Nostettiin esille, ettei Help online coursesta löydy kurssia taiteen vapaudesta, ja tämä tulisi ottaa huomioon: demokratian ja sananvapauden kannalta on

tärkeää, ettei sisältöön puututtaisi poliittisesti. Kannustettiin myös suomalaisia järjestöjä mukaan Euroopan neuvoston toimintaan ja verkostoihin. Esimerkiksi Euroopan neuvoston virallisessa järjestöyhteistyöelimestä (CINGO) ei mukana ole juurikaan pohjoismaisia järjestöjä. Jäsenhaun takaraja vuodelle 2024 on 28.2.2024. Euroopan neuvosto järjestää myös vuosittain World Forum for Democracy -tapahtuman, jossa voidaan käsitellä eri maiden toimijoiden hyviä käytänteitä, ja mukaan voi hakea. Tänä vuonna foorumi järjestetään 6-8.11.2023 Strasbourgissa.

6. Ajankohtaiset tilannekatsaukset (liitteet 6.1, 6.2, 6.3)

Puheenjohtaja, sihteeristö ja KANEn nimeämät jäsenet hankkeissa sekä sosiaali- ja terveysministeriön selvityshenkilö Juha Viertola

Juha Viertola esitteli sosiaali- ja terveysministeriön toimeksiannosta valmistelemaansa selvitystä kansalaisjärjestötoiminnan rahoitukseen liittyvän yhteisen avustuskeskustoiminnan hyödyistä, hatoista ja toimintaedellytyksistä. Selvityksessä haastateltiin muun muassa valtionapua jakavia tahoja ja valtionavustusta saavia tahoja.

Tuotiin esille, että järjestösektoreilla ei ole ollut yhteistä tahtotilaa yhteisen avustuskeskuksen perustamista kohtaan. Todettiin, että avustuskeskuksen suunnittelun sijaan VA-digihankkeen tulisi ratkoa valtionavustustoiminnan yhdenmukaistamiseen liittyviä haasteita, mikä edellyttää myös riittävää ja hyvää poliittista ohjausta.

Keskustelussa nousi esiin kysymyksiä avustuskeskustoiminnan toimeksiannosta ja sen laajuudesta sekä siitä, onko asia ollut esillä hallitusohjelmaneuvotteluissa. Viertola totesi, että selvityksen toimeksianto perustuu valtiosihteerityöryhmän kannanottoon ja sote-järjestöjen aktiivisuuden asian edistämiseksi. On iso kysymys, miten tehdä ennakoitavaa pitkäjänteistä avustustoimintaa.

Todettiin valtiovarainministeriössä valmisteltava Yhdistysten pankkipalvelujen tulevaisuus – arviointi, jonka Otakantaa.fi keskustelu on auki 16.6. saakka. KANE ei valmistele omaa lausuntoa, mutta voi kommentoida arviointikierroksen jälkeen arvioimustioluonnosta.

Kerrottiin, että Yleishyödyllisten yhteisöjen rahoituksen ja toiminnan kehittämisen parlamentaarinen neuvottelukunta on aloittanut toimintansa.

Kommentoitiin lyhyesti KANEn seuraamia hankkeita hallituskaudella 2019-2023:

- Sisäisen turvallisuuden yhteistyöryhmä piti viimeisen kokouksensa 16.5. Tarvetta sektorirajat ylittävälle yhteistyölle olisi jatkossakin. Se missä muodossa, jää uuden ministerin johdolla pohdittavaksi. KANEn olisi tärkeä olla mukana yhteistyössä jatkossakin, ja nyt päättyvässä työryhmässä KANE on tuonut ryhmään erityisesti lasten ja nuorten, mutta myös laajemmin kansalaisyhteiskunnan näkökulmaa.
- Valtiovarainministeriössä viimeistellään Valtionavustushanketta, ja toiminnan painopiste on siirtymässä Valtiokonttorille sekä toimeenpanoon.
- Avoimen hallinnon toimintaohjelman työryhmän työ on päättynyt, uutta toimintaohjelmaa valmistellaan avoimen hallinnon päivitetyn strategian pohjalta.
- Valmistautuminen uuteen hallituskauteen ja KANEn tavoitteiden edistämiseen on aloitettu työvaliokunnassa. Työvaliokunta ehdottaa KANEn vaikuttamissuunnitelman päivittämistä hallitusohjelmavaikuttamisen lisäksi. Ehdotustsa kannatettiin, ja työ konkretisoituu kun uusi hallitusohjelma julkaistaan.

- KANEn kokoonpanoon on syksyllä tulossa muutoksia, mm. puheenjohtajan vaihdos. Lisäksi työvaliokunta nimetään uudelleen syksyllä: halukkaat voivat ilmoittautua sihteeristölle elokuun loppuun mennessä.
- KANE järjestää Sosten kanssa juhlaseminaarin väistyvän puheenjohtajan ja kansalaisyhteiskuntapolitiikan kehittämisen teemasta 12.9. Yksityiskohtainen ohjelma on valmistelussa. Ennakkokutsu lähetetään kesäkuussa.
- KANEn opintomatka Ruotsiin toteutuu 7.6, ja matkaan lähtee kahdeksan hengen delegaatio, joka vierailee kulttuuriministeriössä, IDEA:ssa, Ruotsin kuntaliitossa ja järjestöissä. Matkalla pyritään tunnistamaan hyviä käytänteitä ja verkostoitumaan.

7. Muut asiat (tiedoksi)

- Uusi VNTEAS-tutkimus: ["Yhteiskunnallisten yritysten sosiaaliset innovaatiot"](#)
Tuija Oivo työ- ja elinkeinoministeriöstä kertoi uudesta VNTEAS-tutkimuksesta koskien yhteiskunnallisten yritysten sosiaalisia innovaatiota. Tästä on julkaistu tiedote ja policy brief. Komission odotetaan antavan suosituksia yhteisötaloudesta kesäkuussa. Sovitaan, että palataan asiaan syksyn kokouksissa ja tarvittaessa esimerkiksi aamukahvitalaisuuden järjestämisestä.
- EU-rahoitushaku avoinna 5. syyskuuta asti: [Kansalaisten aktiivisuuden ja osallistumisen edistäminen CERV-ohjelma](#)
Kerrottiin rahoitushausta, jonka tarkoituksena on edistää kansalaisten ja heitä edustavien järjestöjen osallistumista ja panosta unionin demokraattiseen toimintaan ja kansalaistoimintaan kaikilla unionin toiminta-aloilla. Haun kohderyhmiä ovat voittoa tavoittelemattomat organisaatiot, ml. kansalaisjärjestöt, koulutus-, kulttuuri- ja tutkimusalan toimijat. CERV-ohjelman yhteyspiste sijaitsee oikeusministeriössä ja siellä voidaan tarvittaessa auttaa hakuprosessissa.

8. Seuraava kokous

27.9.2022 klo 9-12.

9. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.45.